

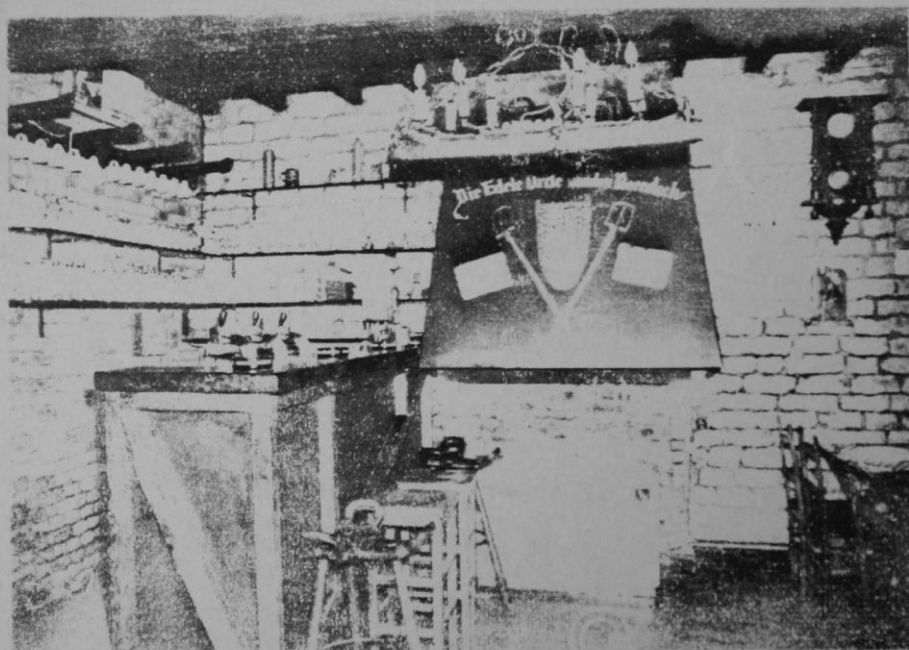
Museum «'t nieuwhuys»

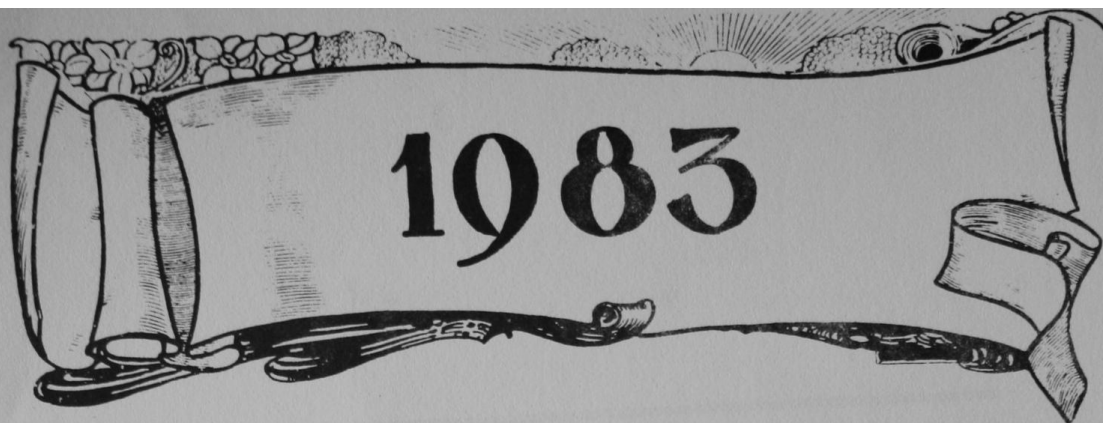
Hoegaarden,

nr 70

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

19^e jaargang

ALPAIDIS

inhoud:

NUMMER 70

Aflevering 1

- Een proces om een stoep Hoegaards
- Het hoekje van de Conservator
- Twee testamenten
- Het Schrikbewind te Hoegaarden
- Kultuurkrant met o.a. Alpaidis in 1983
 allerlei
 VTB nieuws
 Jaarprogramma

=====

DE LUISTER VAN HET HOEGAARDS WIT BIER

OF KWALITEIT BLIJFT, OVERLEEFT EN OVERWINT

=====

Onder deze titel zullen wij het genoeg hebben in 1985 een boek te publiceren over het Hoegaards bier.

Opkomst, bloei, verval en heropstanding zullen er nauwkeurig in beschreven staan naast een vergelijking met de andere biercentra uit de Zuidelijke Nederlanden.

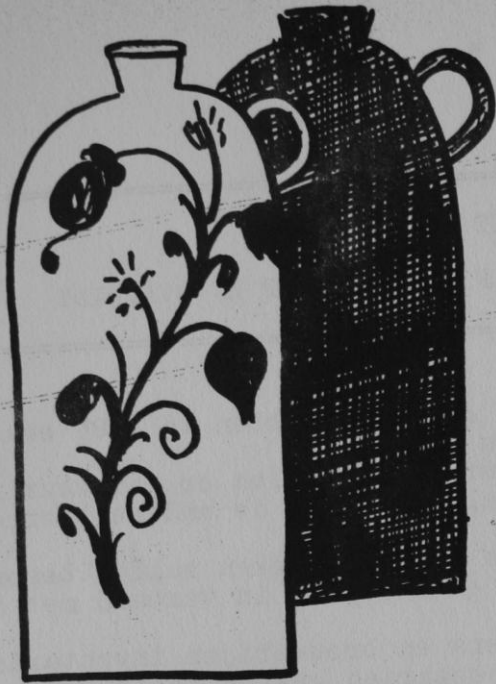
De brouwerijen, de brouwmethodes en -technieken zullen besproken worden naast talrijke anecdotes en recepten in verband met het "Hoegaards".

Tenslotte zullen wij alle brouwers en brouwerijen inventariseren, bespreken en lokaliseren, die Hoegaarden gekend heeft gedurende zijn meer dan 500 jarig brouwverleden.

Het museum 't Nieuwhuys wil dit werk laten verschijnen op het ogenblik dat het museum 20 jaar bestaat en ook tergelegenheid van het 425 jaar bestaan van de Hoegaardse Bierorde "Die Edele Orde van den Moutstock" in 1985.

Maar gezien het huidige sukses van de Brouwerij "De Kluis" van P.Celis willen wij vanaf nu, in elk nummer van Alpaidis, een bijdrage laten verschijnen in verband met de grote en kleine historiek van het Hoegaards Bier.

Gezien de "stoop" terug werd ingevoerd om het bier te gaan halen, te transporteren en te schenken willen wij in deze aflevering speciaal die typische bierstoop of pot in het daglicht stellen

een
proces
om een
stoop
Hoegaards

F. De Ridder, een proces om een stoop Hoegaards, in Hagelandse
gedenkschriften, x (1920), 2-3 p. 24-28

Archief van St Germanuskerk, Tienen

P.V. Bets, Histoire de Tirlemont, I, p. 232-35

M. DODION

De befaamdheid van het Hoegaards bier baarde weleens zorgen bij de brouwers der naburige steden. Uit concurrentievrees verboden zij "het innebrengen van alle vreemde bieren" ofwel werd de verkoop ervan onderworpen aan zware voorwaarden. "Hoegaerts" mocht te Diest verkocht worden bij een verordening van 27 september 1608, met inachtnemen van volgende spelregels. Het binnenkomende bier uit Hoegaarden moest rechtstreeks naar de kelder van het stadhuis gebracht worden om er gepegeld te worden. Daarenboven moest per ton een accijnsrecht van vier Rijnsgulden (rinsgulden) betaald worden en een belasting van 12 stuivers per ton.

Tienen verbood kortweg de invoer van vreemde bieren. Alleen "d'ingesetenen der Voers. stadt" mochten van hen zelfs graenen opte dorpen den briederen, aldaar wonende, doen brouwen ende dat bier brengen binnen die voers. stadt, betaelende daarvan die assijnse ende ander rechten".

Aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk verleende wel op 25 mei 1484 een octrooi, waardoor hun werd toegestaan, "datsy van hun zelfs graene ende goeden den briederen vander stadt soudén mogen doen brouwen bier voor 't slijten van hen ende huere familie ende huysgesinne ende vryet om te tappenen ofte vercopenen, betaelende daervoor alle rechten van assyse ende andere". De rechten moesten zij op voorhand betalen en nog wel op de beste bieren. Deze vergunning porde de brouwers aan om in het vervolg veel scherper toe te zien op de invoer van vreemde bieren. Het was al voor de 17e eeuw verboden" sonder voergaende permissie van het briederambacht bier te haelen buyten die stadt met potten ofte vaeten".

De liefhebbers van het "Hoegaerts" zagen daarin echter een prikkel, want wat niet mag is des te begeerlijker. Er werd overdadig gesmokkeld "van uyt den lande van Luyck", en voortdurend kwamen er potten Hoegaerts "in die stadt van Thienen".

Een der grootste smokkelaars uit het begin van de 18e eeuw, was een zekere Lambert Velaerts, "cappelaen van die Collegiale kercke van St. Germeyns binnen Thienen".

Onze man die vooral smokkelde om geburen en vrienden plezier te doen liep in de val op 3 oktober 1712.

Heel onnozel kwam hij van Overlaer "van uyt den lande van Luyck langs die Hoegaertsche poort, die voers. stadt van Thienen binnen, met eenen stoep Hoegaerts bier onder synen mantel".

Enige passen voorbij de poort stonden de brouwers Antoon Vanden Berghe en Hendrik Coenen van Tienen hem op te wachten.

In de procesverklaring staat te lezen: "dese twee mannen vatten hem aen, naemen hem de stoep feytelyck aff, ende sleurde hem soo met worsten ende stooten, dat zelfs heeren Velaerts mantel in 't middel van de straete aff viel ende hij denselffen moest quitteren.

Hij speelde dus niet alleen zijn stoop Hoegaards bier kwijt, maar ook zijn mantel. Dat het daarbij niet zou blijven zal niemand verwonderen die enigzins vertrouwd is met de zeden van onze voorouders van voor de Franse Revolutie.

Men was toen zeer kittelorig "in saeken van processen ende privileges" Zonder er ook maar enig gras te laten overgroeien liet onze kapelaan zich een notarieele declaratie afleveren van het gebeurde door twee getuigen, Jan Van Houw en Floris de Meurs.

Vervolgens liet hij gesteund door "den warantmeester in den quartiere van Loven" tegen 10 october, Antoon Vanden Berghe en Hendrik Coenen, "bedaeghen voor die leenmannen van Syne Majesteyts Consistorie Vanden Horen in den voers. quartiere van Loven".

Het ging hier om een rechtbank - een vierschaar- bestaande uit een stadhouder en zeven leenmannen, genaamd "die stadthouder ende die leenmannen vanden Horen". Zij moesten de jacht- en de visserijover-tredingen oordelen. Voor dit gerecht probeerde Lambert zijn goed recht te doen blijken, "eerst bij een acte van 1225, door den prince van desen lande geconsinueert inden jaere 1477" die verklaarde dat het kapittel van St. Germanus vrij was "ende exempte van alle lasten, accijnsen ende dergelycke" en verbod "aenden meyer ende magistraet van Thienen hen ten dynen opsichte te callengeeren offte andersints aen te spreken".

Verder beriep hij zich op een vonnis van 1702. De magistraten van Tienen hadden toen een bellemant Jan Ruelens laten "uytblaesen" in verband met een belasting die door de gemeente geheven werd op de bieren tot onderhoud van den toren van St. Germanus en van zijn klokken en vandaar "Thorengelt" genoemd wat volgt: "... dat geen priester of te clecken der voers. stadt eenige wijnen ofte bieren aldaer soudén moghen innebrenghe ofte doen innebrenghe, op pene bij hen gestatueert. Op pretexte van dyen hadden sy van meester Joan (Jan Van Schuyllé) vicaris en Canoninck van St. Germeyns kercke, affgenoemen eenen pot met bier".

De zaak was voor de Soevereine Raad van Brabant gekomen in 1702 en de meier en de magistraten van Tienen "syn gecondemineert geweest die voers ordonnantie publiekelyk in te herroepen, in presentie van die van het voers. Cappittel ende henne gemeynte daertoe vergaert".

De magistraten van de stad en het brouwersambacht van Tienen hebben enkele dagen later een verzoogschrift aan de keizer gezonden, waarin het gebeurde in een heel ander daglicht werd gesteld. Om het met een woordspeling uit te drukken: zij waren op hun tenen getrapt omdat zij zich betrapt gevoelden.

Onze Lambert scheen van geen kleintje vervaard en kende daarbij ook nog de wetten, of alleszins had hij de relaties die hem de weg wezen.

En wij lezen in de brief van de stad Tienen aan de doorluchtige keizer het volgende: " Bij politique ordonnantie derselve stadt (artikel 27) was aen alle innegesetenen expresselijk verboden van bier met pot off vaeten te haelen buyten de voers. stadt, op pene van elcken reyse te verbeuren vierentwintigh guldens; met authorisatie op alle de ingesetenen tot het doen der calangie, dewelcke dyensvolgens souden hebben d'hellicht van d'amende.

Niettegenstaende hadde d' heer Lambertus Velaerts sich niet ont-sien van sonder voergaende permissie te Haelen Hoegarts bier van yut den lande van Luyck ende tselve metten pot te brenghen in de voers. stadt, namentlycke noch opden derden October lestleden, wanneer den voers. Cappelaen geattrappeerd is geweest ende gecallengeerd door den Commis ende visiteur vande heeren Staeten van Brabant Sr Lefebre". Hij was " nopende gemelde callergie taccoort gevallen voor de somme van thien guldens, maer om sich te vergeeren tegen de persoenen, die welcke hij presumeerde aenden geseijden commis syn irregulier innebrenghen van biet te hebben gedenuncieert te weten Sr Anthonius Vanden Berghe ende Hendrick Coenen, borgers ende brouwers der voers. stadt Thienen", had hij deze doen dagen voor het Consistorie van den Horen te Leuven, "onder het specieuse protexte, dat deselve borghers hem souden hebben affgenomen een pot Hoegaerts bier ende hem quaelyck getracteert. Nu naer de oude Costuymen van Thienen, overgesonden aen den Raede van Brabant, op den 22 Mey 1570, waren die seven Schepenen der stadt ordinarijsche rechters, ter eerste instantie, over alle poirteren ende ingesetene derselve stadt; soedat sy geenssints te rechte en stonden voer het gemeldt consistorie, ende seker nyet ten dese, daer er geen materie van jacht en was mede vermengelt".

Op 5 april 1713 werd het vertoogschrift om het dagement dus te vernietigen aan de consistorie gezonden "ende advys gevraegt binnen de acht daegen, interdicerende ondertusschen aen de partyen het voorders t' attenteren.

Daarmee viel het geding stil. Heel waarschijnlijk kwam er nooit antwoord, wat dikwijls gebeurde, maar het art. 27 van de verordening voor het Thorengeldt te Tienen bleef in voege: "Wordt verboden aen de innegesetenen deser stadt bier met pot ofte vaeten te haelen ten huysse ofte inde logeringe der soetelaers deser stadt; ofte oock buyten dese stadt met potten ofte vaeten bier te halen.

Hier eindigt dan dit verhaal, maar niet zonder ons een paar interessante details te leren over het Hoegaards bier. Vooreerst leert dit dispuut ons dat de brouwnijverheid zeer bloeiend was te Hoegaarden en het bier dat de brouwers bereidden, zeer gegeerd was. Ons bier was dus blijkbaar iets voor fijnproevers.

Vervolgens bevestigt zulk een proces, dat maar het topje van een ijsberg is, dat er onnoemelijk veel gesmokkeld werd met het bier uit de enclave en vrijheid Hoegaarden.

En uiteindelijk leren we hier kennen dat zelfs de stoep of pot een uiterst handig ding was om ongezien het lekkere bier op zijn tafel te krijgen.

HET HOEKJE

van de C O N S E R V A T O R

A. 23 GROTE STROBINDER

Dit is een zeer zeldzaam toestel. Het is van hout gemaakt met ijzer en onderdelen. Het wordt met handkracht bedient. Het diende om het graan op het weld te binden, maar vooral werd er het losse en gedorsen stro in de schuur mee gebonden. Rond de jaren 1900 en later werd het toestel gebruikt. Het diende vooral bij het opkomen van de eerste dorsmachines, die gedreven werden door een locomobiel. Het losse stro kwam in massa uit de machine. Een hele reeks vrouwen werden achter deze machine opgesteld. Die kregen van de "afraapsters" een armvol los stro. Deze vrouwen moesten dit stro tot een schoof binden. Dit gebeurde met een band, die van stro gedraaid was. Bovengenoemd toestel maakte het binden veel vlotter. Er werden reeds koorden gebruikt. Het losse stro werd in de ronde opening gelegd. De hefboom werd toegeslagen en het losse stro werd samengeperst. Terwijl werd de koord ingelegd en het toestel maakte zelf de knoop. Met dit toestel kon het werk van een tiental vrouwen gedaan worden.

A. 54 KLEINE STROBINDER

Dit is een eenvoudig stuk buis met een kleine kromming en een sleuf in de punt om de bindkoord te vatten. Het binden was handwerk.

Dit toestel was slechts een hulpmiddel om de koord vlotter rond het stro te slaan.

A. 31 HALSTER (molenvat)

Ronde inhoudsmaat in hout met houten bodem. Het is een oude maat om graan te meten. Men werd aanzien als een "sterke man", indien men een zak graan van 100 kilo, zonder hulp op de schouders kon tillen, terwijl men met beide voeten (met klompen) in een molenvat stond.

A. 32 GROTE STROSNIJDER

Houten toestel om stro te snijden.
Het stro werd voor allerlei doeleinden gesneden. Om matrassen te vullen, want de mensen sliepen veelal op matrassen gevuld met stro van haver (het meest zachte). Dit stro werd dan in stukjes van ongeveer 2 à 3 cm. gesneden. Indien men zulke machine niet had, werd het stro in stukjes gekapt met een hakmes op een houten blok. Om het "leger" van de dieren op te maken, werd de schoof stro middendoor gesneden.

A. 33 KLEINE STROSNIJDER

Alleen op de grote hoeven was een grote strosnijder voorhanden. Gewoonlijk bediende men zich van een versleten pik of zeis om de schoof stro middendoor te snijden. Dan kwam de schoof tussen de benen, de voeten werden dan gekruisd. Men hield de zeis met beide handen onder het stro met de snede naar omhoog. Met een zaggende beweging kon men dan de garve in twee stukken snijden.

A. 22 GROTE WEEGSCHAAL

Op de hoeve is er steeds iets te wegen. De grote pachters beschikten over zulke weegschaal. Het toestel spreekt voor zichzelf. Men gebruikte deze weegschaal bij het wegen van aardappelen, graan, varkens, kalveren,....
Wie iets meer wil weten over heksen en wat daarmee zoal mee te pas kwam, moet naar het stadje Oudewater in het Zuiden van Nederland. Daar hangt de echte Heksenwaag, iets groter dan onze grote weegschaal. Het loont de moeite om dit verhaal te horen, we verwijzen hiervoor naar Alpaidis nr 61. blz. 16.

A. 36 HOUTEN GRAANSCHOP

Eenmaal gedorsen en gezuiverd; werd het graan op de graanzolder los op de vloer gegoten. Dit graan moest nog drogen en gelucht worden. Af en toe ging de boer die dikke laag graan omkeren. Dit was om het beschimmelen tegen te gaan. Dit "keren" werd met de houten schop gedaan. Deze schop is licht in de hand. Het graan werd niet stuk gestoten zoals met een stalen schop met scherpe snede.

A. 74 DE BEZEM

=====

De bezem is gemaakt van berkenrijs en voorzien van een lange steel. De bezem werd gebruikt om de straat te vegen, het neerhof van de hoeve, maar vooral om de stallen uit te vegen. In die tijd kwamen de bezembinders leuren met hun bezems. Hun vervoermiddel was de kruiwagen, de hondenkar of eenvoudig op de schouders. Tegen de afstanden werd niet opgezien. De bezembinders stonden in geen geur van heiligheid want de rakkers, die allerlei kattenkwaad uithaalden werden dikwijls uitgescholden voor "bessembanger".

De bezem is ook een heksenwerktuig. De totaal gewichtloze heksen vlogen er mee door de lucht. (Dit gebeurde in de verbeelding van de mensen van toen entrachtte maar eens om dit uit hun hoofd te praten).

A. 46 SCHAAL VETTE OS

=====

Als een boer zijn vee speciaal verzorgt en selecteert, als hij dan aan de prijskampen deelneemt.... en wint, dan krijgt hij medailles. Als hij dan veel medailles bezit en niet weet hoe hij er mee moet pronken, dan laat hij een afschuwelijke lelijke schaal maken door een blikslager of zinkbewerker en van wegwerpmaterialen. Want het mag toch niet veel kosten.

Dan laat hij de medailles op die schaal bevestigen.

Dat ding is dan een monster, dat in de beste kamer van de hoeve een ereplaats kreeg.

Uiteindelijk kwam het ding in de vuilnisbak terecht, waaruit het door de conservator van het museum gered werd.

wordt vervolgd.....

Twee
Testamenten

1 - EEN GEERBIEDIGD TESTAMENT
=====

Op 3 april 1883 overleed te Hoegaarden in haar huis gelegen Tiensestraat (huidig Rusthuis) de genaamde Elisabeth Van Nerum, weduwe van Constant Vandertaelen.

Zij had ingevolge een wens en wilsbeschikking van haar moeder, Elisabeth Sweerts, op 29 juli 1874 haar testament neergelegd voor Not. Swinnen te Tienen, waardoor zij aan de gemeente Hoegaarden, al haar onroerende goederen schonk.

Na haar dood mocht de gemeente het Weldadigheidsbureel, later de Commissie van de Openbare Onderstand, (nu OCMW) over al deze goederen in volle eigendom beschikken en er de vruchten van genieten op voorwaarde nochtans, dat in haar huis een burgerlijk hospitaal zou opgericht worden voor de zieken van de gemeente.

Haar schenking had tot doel de armen uit de gemeente te verlichten en aan Hoegaarden de aanschaffing van zulk danige instelling te vergemakkelijken.

Enkele dagen na haar dood in 1883 (dus 100 jaar geleden) werd haar eigenhandig geschreven testament, ter uitvoering gebracht door Not. Swinnen.

Datzelfde jaar nog, onder de katholieke burgemeester Leopold Lodewijckx, werd er in de Tiensestraat in het huis Vandertaelen - Van Nerum een voorlopig gasthuis voor de zieken uit de gemeente ondergebracht. Na een lange periode van verval en tal van moeilijkheden werd haar huis in 1953 onder de liberale burgemeester Michel Girouille tot definitief rusthuis voor zieken en ouderlingen ingericht. (Zie Alpaidis nrs 51 en 52 jaargang 1978)

Het testament werd integraal geërbiedigd, tot zelfs de aanbrenging van de blauwe steen boven de ingangsdur, met het opschrift:
" Hospice of Stichting Vandertaelen - Van nerum" zoals de testament laatster het heeft geschreven in haar testament.

Deze grootse daad van edelmoedigheid, zal door de V Geslachten, die sinds 1966 de morele bescherming van het Rusthuis op zich namen en met een wapenschild begiftigden op gepaste wijze worden herdacht.

+°+°+°+°+°+°+°+°+°+

2 -- EEN NIET GEEERBIEDIGD TESTAMENT

Op 8 maart 1883 was Alexander Nijs, weduwnaar van Euphemie Michiels en zoon van Servais Nijs en Catharina Van Nerum, gestorven. Ook hij had op 21 april 1882 zijn testament gemaakt, om tot een blijvende stichting over te gaan. Hij wilde niet ten achter blijven tegenover zijn kleinnicht Elisabeth Van Nerum, en na grote politieke stof te Hoegaarden te hebben doen opwaaien, wilde hij door deze blijvende stichting ook zijn naam ver-
eeuwigen.

Zijn testament luidde als volgt:

" Ik ondergeteekende Alexander Nijs-Michiels, grondeygenaer te Hougaerden, verlangende in mijne gemeente van Hougaerden een borgelijk weesenhuys, op te rigten, voor de minderjarige kinderen, in Hougaerden geboren, en aldaer woonagtig, van behoeftige ouders wiessynde, om tot een en twintig jaeren volkomen opgevoed te worden en dat zulken weesen aldaer eene zedelijke opvoeding en behoorlijk onderwijs zouden bekomen en om tot staet van ambacht te bereyken, ten dienen eynde geeft en legateer, ik testateur, aen de gemeente van Hougaerden, mijn huys met alle gebouwen en aenhoorigheden, zoo hof, blok en andere aenhecht, gestaen en gelegen te Hougaerden, aldaer, gekadastreed sectie B nrs 268-269-270-271-272-273 voor de grote van eenen hectare dry en viertig aren zestig centiaren (voormalige brouwerij Nijs, dan wezenhuis en heden Paenhuys, gelegen in de Stoopkensstraat te Hoegaerden) onder voorwaerde dat het gemeentebestuer die erven zal moeten doen verhuren tot bestemming van orphelinat Alexander Nijs-Michiels, met jaertal mijns overlijdens welkers opschrift boven de ingangspoort; met steen zal worden geplaatst om er geplaatst te blijven. Ten eynde de eerste bestaenmiddelen dier stigting te verzekeren, geef en legateer, ik testateur, aen de gemeente Hougaerden, eene som van hondert duyzend franken (in 1883), welke haar binnen het jaer mijns overlijden zal moeten betaelt worden en om de getrouwe uytvoering des bestuer dier stigting (weldadigheidsbureel) op best te volbrengen, zal het gemeente bestuer van Hougaerden verplicht zijn, zoo haast de goedkeuring dezer, eene administrative commissie, in gevolge de wet, te doen benoemen, welke commissie alle noodige en wettelijke maetregelen zal nemen, om de uytvoering deser regtvaardig te doen volbrengen, te weten eene zedelijke opvoeding en eene volledig lager onderwijs aen de weesekinderen der behoeftige ouders der gemeente Hougaerden te bezorgen. Wanneer een en twintig jaeren berijkt te hebben, zal ieder uytgaende wees, op tittel van uytstel vijf en twintig franken, van het bestuer moeten ontvangen tot laefenis mijner ziel en der gene van mijne overledenen vrouwe Euphemie Michiels, verzocht, ik testateur; dat er in de kerk van Hougaerden voor ieder van ons, eeuwigduerend, om tien hueren 's morgens een jaergetijde gedaen worden en dat de wiezen bij ieder aenwezig zouden zijn, aller onder de zorg en tot laste van het gestigt.

Voor mijnen exequent-testementaier noem ik d' heer Eugene Swinnen, notaris te Thienen, ten dien eynde geef ik hem de saisisse mijner goederen jaer en dag, en voor beloning zal hem betaelt worden eene som vyf tien hondert franken, boven syne verschotting. Alle voormelde legaten moeten vtij en vranc van rechten, binnen het jaer afgelevert worden. Dit is mijn uytersten wil, welke ik eygenhandig heb geschreven en onderteekend, te Hougarden, den 21 april 1882

Get. Alexander Nijs

Geregistreerd te Leuven 19.3.1883, boek blad 55 vak 7 tot 9 en
blad 55 vak 1 tot 7

Ontvangen 7 fr.

Het huis met aanhorigheden waarvan sprake in dit testament was ooit de brouwerij van Henri Nijs geboren 1690 (zoon van Guillaume Nijs en van Marie Van Hoof) gehuwd in 1722 met Anna Vanderstraeten.

Rond 1750 werd het eigendom overgenomen door zijn broeder Servais geboren 1704 gehuwd met Marca Fernanda Van Simphoven en burgemeester in 1741.

Hij was brouwer naast het herenhuis Nijs in het huidige "Paenhuys"

In uitvoering van het testament werd er onder het burgemeesterschap van Leopold Lodewijckx, een wezenhuis opgericht en onder de hoede gesteld van de Directeur Edouard Van Nerum, kozijn van Alexander Nijs

Enkele namen van kinderen uit Hoegaarden die er verbleven zijn ons bekend:

- Palmyse °1872, Clemence °1874 en Rosalie Wasteleyn °1876
- Emilienne °1875 en Cornelius Mertens °1879
- Louis °1875 en Eulalie Raddoux °1881
- Elise Groetaers °1873
- Marie en Albertine Van Diest °1884
- Elise Nijs °1887
- Berthe °1894, Melanie °1896 en Theophile Drossart °1897
- Celine Janssens °1886
- Camille °1891 en Auguste Tutenel °1894
- Marie °1894 en Leopold Troost °1895

Kort stamverwantschap

Jacobus Van Nerrum

Catharina Van Nertum Francis Van Nertum

Francis Van Natta

Alexander Niis Edvard Van Nieuwen

Edouard Van Nieuwen

[illegible]

SCHRIKBEVIND

TE

HOEGAARDEN

II. HET VOLKSBEWIND

Hoe de opstandelingen erin slaagden de machtige Regentie te onttroonen en gedurende meerdere jaren een volksbewind in de plaats te stellen.

9. DE MACHTSGREEP TEGEN DE REGENTIE (Aug. 1789)

In augustus had Luik nog geen gevolg gegeven aan de protestnota van Van Autgaerden. die in mei naar zijn zaakgelastigde werd gestuurd.

De revolutionaire notaris begon zijn geduld te verliezen, want zijn Patriotten drongen er op aan "de vijgen te gaan slaan". Zij wilden zich namelijk wreken over het mislukte complot van 26 juli. Bijzonderlijk Hendrick Joseph Rouvroye en Renier Delville, hitsten hem op om tot de actie over te gaan.

En op een mooie dag (3 of 13 aug. 1789) verschenen de opstandelingen met Van Autgaerden op kop aan het dorpsplein. Zij bestormden de vergaderplaats der Regenten (voormalige herberg St. Nicolaes, later huis Haumont op de Houtmarkt, thans afgebroken) en verklaarden alle schepenen uit hun ambt ontheven. Van Autgaerden werd door de menigte tot Regent-Burgemeester uitgeroepen en voorlopig met het griffierschap belast. Zonder een enkel schot werd in een enkele oogwenk de machtige Regentie ontroond en het oud-regiem door een volksbestuur vervangen.

De Schepenen stonden onmachtig zonder de minste verdediging. Het opgezweept en uitgelaten volk juichde Van Autgaerden als hun bevrijder toe en vergat zich zelf. In de nacht gingen de onlusten verder. Persoonlijke veten werden gekoeld en de huizen der Schepenfamilies bestormd en geplunderd. Vooral de woonst van Griffier Sweerts (huidige hoeve Smolders) kreeg het hard te verduren. Zij verplichtten hem onder doodsbedreigingen zijn ambt neer te leggen en alle registers en dorpsarchieven aan de nieuwe bewindsploeg af te staan. Bijzonderlijk de archieven waren het mikpunt van de rebellen. Zij wisten wel waarom, want daarin lag alles begrepen. (Het is ten andere een bekend feit dat de archieven heden ten tijde nog altijd zeer begeerd worden).

Nopens al deze baldadigheden en wanorde lezen wij in de memorie-schriften der Geslachten "Les Régents furent mêlés aux troubles qui précédaient la révolution et destitués de leurs fonctions sous pression de la classe populaire, menée par Van Autgaerden et consorts !" En verder ook nog "Les exaltés pillaient leurs maison, à tel point qu'ils devaient chercher refuge chez le Doyen Sweerts". Hieruit weten wij dat de huizen der Schepenen het voorwerp uitmaakten van de actie der Patriotten.

De gehate Regentie was omver geworpen, het volk had de macht veroverd en de volgende dag werd de overwinning gevierd. Met ontleende gala-koets (hetgeen een gewoonte was geworden) reden Van Autgaerden en zijn vrienden, vergezeld van hun opgezweepte aanhangers, triomfante-lijk door het dorp.

Naast Notaris Van Autgaerden hadden in de koets plaats genomen, zijn zaakgelastigde de heer Bovy, de Prior der Paters Begaarden (in conflict geraakt met de Regentie omdat hij de belastingen van zijn Convent weigerde te betalen), de gezworenen Bernard Collard en Norbert Nijs en zijn vertrouwensman Jan Stockmans.

De tocht werd besloten met een plechtige gezongen mis in het Klooster kapel. Van Autgaerden, die kerk en geestelijkheid haatte, maar nu over Hoegaarden heerste, zat op de voorste rij.

Het Luikse gezag kwam de ontroonde Regentie niet ter hulp, omdat hetzelfde met tal van onlusten had af te rekenen en dat overal de opstand aan volle gang was, zodat de afgezette schepenen onmachtig moesten toezien en laten begaan.

Zij waren totaal aan hun lot overgelaten, maar officieel waren zij niet door de Bisschop afgezet en waanden zich steeds in functie. Een zeer verwarde en hopeloze toestand.

10. DE NOTARIELE REVOCATIE (Sept. 1789)

Van Autgaerden had eindelijk zijn doel bereikt "de gehate Regentie was omver geworpen" en hij had zich heer- en meesterschap toegeeeigend. Nu zou hij, aan de hand der protestnota van mei 11., met de 300 handtekeningen der ingezetenen, druk uitoefenen op de Luikse overheid om zijn eigen benoeming te bekrachtigen. En samen met zijn zaakgelastigde, de heer Bovy en zijn vriend notaris Hubens uit Rommersom, werd een nieuw complot gesmeed. Hierin waren ook Pater van Polfliet, Prior der Begaarden, en Pastoor Henri Van Autgaerden uit Overlaar (broeder van de notaris) betrokken.

Aan de kerkpoorten en kapeldeuren van Hoegaarden, Overlaar, Hoxem, Rommersom, Bost, Houtem, Sluizen en ook aan het Klooster en op andere gebruikelijke plaatsen, werden aanplakbrieven uitgehangen, om het volk op 7, 8 en 9 september, telkens om 9 uur 's morgens bij klokken-gelui, aan de kerk te "revoceren" ten einde de protestnota van mei te hernieuwen en te bekrachtigen.

Bovendien droeg de gemeentedienaar Jean Baptist Mart van huis tot huis dagvaardingen rond, opdat niemand in de onwetendheid zou verkeren, terwijl Pastoor-Deken Sweerts verplicht werd de publikatie gedurende drie opeenvolgende zondagen, namelijk op 23 en 30 augustus en 7 september, in zijn Collegiale kerk af te lezen. Hetzelfde geschiedde door Pastoor Henri Van Autgaerden in zijn kerkje te Overlaar.

Sweerts had eerst hardnekkig geweigerd, maar onder bedreiging zijn kerk te zien vernielen en uit veiligheid voor zijn eigen leven, moest hij gehoorzamen. De Bisschop had rond dat ogenblik onder hevige druk, grote toegevingen moeten doen aan de revolutionaire volksbeweging te Luik en was niet bij machte om te Hoegaarden tussen te komen, want zijn leven kwam meer en meer in gevaar.

De publikatie omvatte o.m. het volgende:

".... van die voorgemelde protestnota voor zoo veel noodigh te ratificeren, te landeren ende 't approberen, zoo ende geleyck zij den geheelen inhoudt der zelve daer en boven en ten overvloet zijn ratificerende, landerende ende apporberende, bij ende mits desen, mitsgaeders in die twee zaecken, geresulteert over die moeyelykheden voorgevallen bij die nominatie op den persoon van Sieur Martinus Stockmans voor Borgemeester deser gemeynte op het laeste jaergeding van quasimodo tegen den wil en stemmen der pluraliteyt onser gemeyntenaeren; waer van d'eene saecke is ventilerende voor den geheymen Raede van Zijne Hoogheyt tegen die zigh noemende Regeringe deser gemeynte en d'andere tegens den voors. Martinus Stockmans door die Heeren Schepenen van Luyck, tot hennen Facteur te constitueren zoo zij oock zijn constituerende bij desen den Heer Mattheus Bovy, Prelocuteur postulerende voor die voors. Heeren Schepenen der Staet en Lande van Luyck met macht van substitutie en ratificatie van allen die gebesogneerde door den alreede in die voors. twee zaecken gedaen ende verrigt...."

Op 6 september, dus daags voor de volksoproeping, ontving Van Autgaerden van uit Villers l'Evêque, een brief van zijn zaakgelastigde de heer Bovy, waarin hij hem liet weten dat advokaat Raick, zaakgelastigde van de Regentie, die dag niet naar Hoegaarden zou komen en dat hij zelf, zich zonder paard noch laarzen bevond, evenmin zou komen. Doch hij beveelde hem uitdrukkelijk aan, dat de gemeentenaren die aan de oproep zouden beantwoorden, voorafgaandelijk lezing dienden te krijgen van de hernieuwing der protestnota van mei 11. en dat deze integraal in de nieuwe revocatie-akte ter bekrachtiging moest genomen worden. Ook dat op wens der gemeentenaren, de verkiezing van Stockmans diende vernietigd te worden en dat de functie van Borgemeester door Van Autgaerden zou worden voortgezet.

Op Heden Deden Teversten September Si jaers
 1720 negen en tachtentigh voor mij ondergeschreeven
 als openbaer Notaris binnen de vrijheyt Hoogwer-
 den residierende ter presentie der gelooftbaere
 getuygen hier naer te noemen Comparerende
 persoonlijk die ondergeschreevene en onder-
 geteckende inwonderaren en ingesetene
 deser voors. vrijheyt achtervolgens die publica-
 tien op dry consecutive sondaegen
 in onse Parochiale ende Collegiale
 Kerke door den Eerw. Heere Deken
 Ende Pastor alhier gedaen de welcke
 met Dijne attestatie hier onder zullen
 bijgewoght worden, ook by officien
 Zoo aen die Kerckdeuren alhier, als
 der Parochiale Kerke van Overlaer-
 en publicatie in de selve door den
 Eerw. Heere Pastor aldaer, aen die
 Kerckdeuren der Eerw. L. L. Beggaerden
 alhier, der Collegiale van se jan

Hij droeg er eveneens op aan dat het verzoekschrift ingediend bij de Privaat-Raad zou bekrachtigd worden en zijn persoon als zaak-gelastigde zou aangeduid worden. En ten slotte moesten alle stukken, door Stockmans getekend, nietig worden verklaard, gezien hij nooit wettelijk was verkozen, wijl het werk door Van Autgaerden voortgezet, bekrachtiging diende te krijgen.

Zo geschiedde dan ook op die vermaarde 7 september 1789 bij klok-kengelui te 9 uur 's morgens aan de kerk, waar lezing werd gegeven van de protestnota en de revocatie-akte en van al wat Bovy had voorgeschreven, evenals van de inhoud van zijn brief.

Doch van de 300 gemeentenaren die in mei de protestakte hadden ondertekend, verschenen er bitter weinig, om de nieuwe revocatie te bekrachtigen.

Maar de sluwe Van Autgaerden had in de akte laten bijvoegen, dat "de absenten voor presenten" zouden gereuteert worden, zodat er misbruik werd gemaakt der handtekeningen van al deze die niet meer opkwamen, maar in de ogen van het Luikse gezag nog steeds als "presenten" beschouwd bleven.

En het was deze vervalste akte die ter bekrachtiging naar de Privaat-Raad werd gezonden.

Het aantal tegenwoordigen op 7 september is niet bekend. (naar schatting ongeveer de helft), terwijl er slechts een 36 tal handtekeningen bijkwamen, afgelegd in het bijzijn van de geloofwaardige getuigen Joannes Robertus Hennin, Notaris en Arnoldus Clerinx, smid.

De daarop volgende dag meldden zich nog 8 inwoners ter studie van Not. Hubens aan, zij hadden zich niet in het openbaar durven vertonen, maar wilden toch de revocatie ondertekenen.

Dit geschiedde ten huize van Hubens te Rommersom, in het bijzijn van de getuigen Catherine Putzys, vrouw van de Notaris en van Maria Hubens.

En tenslotte verscheen de derde dag nog alleen Machiel Weenen, in het notarishuis. Hij verklaarde "door onpasselijkheid op voors. vergaederplaetse niet te hebben connen compareren". Hij was ongeletterd en zette een kruisje in 'bijzijn van de getuigen Henricus en Jan Francis Taverniers.

In totaal maakte dit 344 handtekeningen, "de absenten" zowel als de "presenten" inbegrepen, waaronder 194 ongeletterden en een 20 tal vrouwen.

De ondertekening werd in principie door een persoon per gezin gedaan en zo men weet dat volgens de volkstelling te Hoegaarden in 1789 ongeveer 450 à 500 gezinnen of alleen wonende waren, met een totaal van ca. 1000 meerderjarigen, dan mag gezegd worden dat de "pluraliteyt" (de meerderheid) wel bereikt was per gezin maar niet volgens het aantal meerderjarige ingezetenen. De trouwe volgelingen van Van Autgaerden worden ongeveer op een 200 tal geschat. De andere waren twijfelaars en afvalligen.

WITTENBERG, LE 17 MAI 1717.

vous continuez, il faudroit stipuler
ensuite = plus les dits manans assembles
apres avoir annulle la pretendue Election
de Bourgmestre fait de la . . . de la
personne du sr martin Stockmans,
ont continuee dans la dite charge
et office de Bourgmestre Le sieur notaire
et Chevin Van A. . . . en outre
ont declaree de valifier toutes suppliques
presentees au conseil Privee, de S. A.
Evêque et Prince de Liege de la
part de la generalite des dits manans
sousignes et sousmarqués du sujet de
la dite pretendue Election du dit
Stockmans de meme que de la notifi-
cation et intimation faite d'autorite
des Seigneurs Chevins de Liege de la
Copie authentique du dit acte de
renouation et protestation. Et du
17 mai et jours suivans, comme aussi
L'ajour intimee d'autorite dite
au dit sieur Stockmans pour La

Robertus Hubens, aan wie Van Autgaerden de funktie van gemeentesekretaris had belooft, en die ook de akte had ondertekend, zorgde er echter wel voor, zijn handtekening achteraf veiligheidshalve te schrappen. Hij heeft ook bedenkelijk lang aan de opstelling van de akte gewerkt, die 25 blz. bedroeg, want pas begin 1790 werd zij naar de heer Bovy gestuurd. Men dient nochtans te zeggen dat er ondertussen overal allerlei troebelen waren losgebarsten.

In augustus 1789 hadden de opstandelingen te Luik het stadhuis be-meesterd, twee volksgezinde burgemeesters aangesteld en de Prinsbisschop Constantin van Hoensbroke onder druk verplicht, de oude bestuursregeling van 1684 af te schaffen. Deze toegevingen hielpen echter niet en zijn leven kwam meer en meer in gevaar. Uiteindelijk zou hij de vlucht nemen naar Trier.

Anderzijds was op 26 oktober te Turnhout de Brabantse Omwenteling uitgebroken en in november werden de steden Brussel, Mechelen, Leuven en ook Tienen (26 nov.) door de "Patriotten" ingenomen. Overal werden de Oostenrijksgezinden uit het land verdreven, zodat ten allen kante de anarchie heerste. De Hoegaardse Patriotten van Van Autgaerden zouden ook aan de innamen van Tienen hebben meegedaan.

De Luikse overheid, waar nu het gezag in de handen van het volk lag, gaf geen onmiddellijk gevolg aan het verzoekschrift en de revocatieakte van hun onderdanen uit Hoegaarden, want zij hadden met andere zaken af te rekenen.

Van Autgaerden bleef ondertussen nochtans, als "niet officieel benoemde Regent-Burgemeester" het hoge woord voeren, in afwachting der uitspraak van de Privaat-Raad van de gevluchte Prinsbisschop.

o o o o o

Hieronder volgen de namen van alle ondertekenaars zonder onderscheid en in volgorde zoals zij op de akte voorkomen. Daarin staat niet vermeld wie op 7 september "absent of present" was. De ongeletterden zijn gemerkt met een kruisje (x)

Deze lijst is uiterst belangrijk om twee redenen:

- 1) Vele Hoegaardse afstammelingen kunnen er hun voorouders in terug vinden.
- 2) Sommige namen zullen terug komen tijdens de periode van de Besloten Tijd.

F.J. van Polfliet (Prior der Begaarden), Bernardus Kaberghs, Pierre Guillaume Gobin, Jan Hausseloos, Joannes Sannen, J.B. Hubens (later uitgevaagd), Georges Vanderstraeten, Gerard Gasia, F. Collaert (chirurg), Peeter Vangeysegom, Jacobus Pirar (x), Bernard Boits (x), Jan Dalbon (x), Wed. Henrich Taverniers (x), Jan Jubin (x), Henrich Schoensetters (x), Godtgaf Rems (x), Joseph Van der Voorden (x), Maisnil (waar Patriotten op 26 juli 1789 een geweer kregen), Joannes Dotremont, Joannes Moes, Bartholomeus Dekock, Franciscus Vandermolen (door zijn vader ge-committeert), Jan Holon, Hendrick Uyttebroeck, Lambertus Finoulst,

voorbeeld der handtekeningen

joannes van der ven, H. nob: Nijp, Henricus
 Coenegracius g. sm. de hock, gilliam van
 mel, + jan e. m. t. d. s. de witte, + joseph
 Depuis + h. rich. j. b. Leonardus
 Bonjean, Lu. vicus Rema, jan Stockmans
 jan geets Henrich Kallenbergh, B. Hennin,
 jan Baptist Wageneers, + jan Baptiste
 Taverniers, Lambertus van Hagendoren,
 + guillam Dequin + adriaen Veron;
 jacobus Bonjean + Henrich Stockmans
 Hubertus Demeijer als gecommiteert
 van jacobus Jorins, + jan Baptist
 Laemans, joannes Stockmans als
 gecommiteert van mijnen vader Petrus
 Ludovicus Putteys + jan Kinnat, jacobus
 Dentremon, + jacobus mattheys, Ber-
 nardus Esau + Pierre Gervai, +
 Pierre Gervai sique commis en jean,
 joseph Schoetters, H. J. Rouvoij, Samuel
 Steinhendru, Paulus Touri, J. De
 coster, Carol. van grootven, D. Boterman.
 jacobus

F. Berrewouts, Trudo Mattheus De Marrye, Jan Dumont (door zijn moeder gekommittert, maar later uitgevaagd), François Boidts, Hubrecht Tailleur (x), Jan Falla (x), Jan Geenis (x), Henricus Gilis, H; Moens, Henrich Taverniers (x), Jan Rierre Charlier (x), F. Boesmans, J.B. Mart (gemeentedienaar), Jacques Laurent (x), Lambertus Goiens (x), Peeter van Brussel, Michel Detrey, J.B. Putzeys (licentiaat), J.H. Previnaire, Servais Vandenbosch (x), Joris Herbaen (x), Godtgaf Wauters (x), Henrick Rems (x), Philippus Vanroye (x), Guillam Stockmans (x), Wed. François Coenen (x), Jan Mannaers (x), Joannes Peeters (x), Jeroen Geens (x), Jan François Taverniers (x), Jan Verbeelen, Wed. Anthon Vronkaers (x), Lambertus Dewaer, Bernard Vanderstraeten (x), Peeter Joseph Collignon (x), Jan Schoensetters, Jan Demortier (x), Peeter Schepmans (x), Peeter Dellekaers (x), Jan Pietermans (x), Peeter Uyttebroeck, François Barbier, Hendrick Groetaers, Joseph Capelle, Philippus Brans (x), G. Beetens, Henrick Michel (x), de vrouw van Anthon Rotie (x), Guillam Kinnar (x voor wed. Kinnar), Joannes van Grootven, Peeter Prinsmelle (x), Joseph Rouvroy, Jan Nijs, Jan Smeyers (x), Petrus Schuermans, Jan Legrand, Jacobus Dewaer, Octavius Gerae, Jan Catoels, P.J. Mareels, in naam van de wed. Mareels (aan wiens huis op 26 juli 1789 het complot werd gesmeed), de vrouw van Joseph Milemans (x), de vrouw van Wouter Boonen (x), A. Catoels, Henrick Sevenberghen (x), Ludovicus Verbeelen, Frans Neys (x), Bernard Collart (gezworene van Van Autgaerden, die de plaats had genomen in galakoets om de val der Regentie te vieren), Lambert Jacobs (x), N. Maes, Carolus Van Hagendoren, Joseph Lemery, Jan Lenaers (x), Anthon Gervalle, Henrick Peeters, Peeter Lambert Vanmol (x), Peeter Vanderstraeten (x), Jan Calu, H. Van Autgaerden (pastoor te Overlaar en broeder van de Notaris), Joannes Van Elderen, H. Norb. Nijs (gezworene van Van Autgaerden, die naast hem in de galakoets zat), Henricus Coenegrachts, Guillam Dekock, Guillam Vanmol, Jan Courtois (x), Sr. Dewelde, Joseph Depuis (x), Henrick Jubin (x), Leonardus Bonjean, Ludovicus Rems, Jan Stockmans, Jan Geets, Hendrick Kallenberghs, B. Hennin (uit de Grote Molen, gehuwd met Françoise Van Nerum), Jan Bapt. Wageneers, Jan Baptist Taverniers (keerde zich later tegen Van Autgaerden), Lambertus Van Hagendoren, Guillam Dequin (x), Adriaen Vervou (x), Jacobus Bonjean, Henrich Stockmans (x), Hubertus De meyer (aangesteld door Jacobus Forms), Jan Baptist Talemans, (x), Joannes Stockmans (voor zijn vader Petrus Ludovicus Putzeys (man van Maria Hubens), Jan Kinnar (x), Jacobus Dotremont (uit de Cruysblock, keerde zich later ook tegen Van Autgaerden), Jacobus Mattheys (x), Bernardus Calu, Pierre Genval (x), Jean Joseph Schoensetters (x), H.J. Rouvroy (drager van een geweer bij het complot van 26 juli 1789), Samuel Sterckendries, Paulus Fourie, Sr. Decoster, Carolus Vangrootven, D. Dotremont, Jacobus Philippus Van Nerum (schoonbroeder van de notaris en vader van Frabçoise Van Nerum, die gehuwd was met Bernard de Hennin uit de Grote Molen), Guiliemus Vanex, Petrus Vranckx (x), A. Desmet, Henricus Nijs, Jan Vanhagendoren (x), Henderick Willems, Peeter Engels (x), Jan Gevae, Jan Baptist Taverniers, G. Janssens,

J.B. Mart (aangesteld door Servaes Houvin), Bartholomeus Streycmans, P.O. Falkenbergh (houder van het vergaderlokaal St. Niklaas op de Houtmarkt), Jacobus Bonjean (x), Jan Baptist Gregoire, Elisabeth Vandenbempt (x), Wed. Charles Albert, Arnoldus Stockmans, J. Vandenbergh, Jan Vandenbempt, Peeter Pardon (x), Nicolaus Van Osmael (x), Paulus Melonne (x), Bernardus Smets (x), Jan Vandenbempt (x), Peeter Vanmol (x), Catherina Maes (x), (tekende voor haar man Herman Saenen), de vrouw van Henrick Hollon (x), (geconstitueert van haeren man), Bernardus Roelans (x), Wed. Taverniers (x), Nicolaus Gregoir (x), Jan Vandermolen (x), Peeters Brams (x), Wed. Homblé (x), Jan Franciscus Stockmans (x), Dominicus Vanderstraeten (x), Servaes Vandiest (x), Renier Delville (x), Henrick Schurmans (x), Henricus Ruttens (x), Marie Josephe Depus (x), (als geconstitueert van haeren man Dieudonné Vuystermans, Peeter Vuystermans (x), Dominicus Vuystermans (x), Josephus Timmermans (x), Jan Baptist Vanex (x), Servaes Vanmol (x), Guillaume Stockmans (x), Jan Moes (x), Ludovicus Hermans (x), Peeter Boets (x), Jan Larock (x), Gerard Vanex (x), Henrick Dupond (x), Guillam Davidts (x), Guillam Sondervorst (x), Leonardus Van Hemelrijck (x), Martinus Massé (x), Everard Vanmol (x), Renier Falla (x), Henrick Sweerts (x), (die ook deel had genomen aan het congres van 6- juli 1789), Joannes Henricus Dewaelheyns (zou later tot de commissie behoren), Guillam Vuystermans (x), Wed. Dionisius Kinnar (x), Joannes Geusen (x), Jacobus Bonjean (x) (geconstitueert van de Wed. Elisabeth Bonjean), Guillam Vanmol (x), Jan Vanmol (x), Gillam Troost, Carolus Sondervorst (x), Lambert Troost, Jan Machiel Smets (x) Henri Demeyer, Henricus Vandermolen, Fr. Vandenbempt, Lambert Van Roye (x), Gille Gillet (x) Jacobus Ausseloos (x), Henrick Vanmol (x), Joseph Brasseur (x), Paulus Faisant (x), Sr. P. Kempenair, Jacobus Finoulst, M. Marcells, Jan Bapt. Vanex, Peeter Lambert Vandermolen (x), Guillam Harron (x), Everard Lahon, Laureys Moes (x), Guillam Rotti (x), Jan Bapt. Van Ham (x), Joannes Ruttens, Everaert Vanmol, Joseph Dirix (x), Joannes Vanhamme, Jan Vollon, Wed. Henrick Jubin (x), Jacobus Dewelde (x), Gisbertus Tossin (x), Jacobus Moes (x), Henrick Gielis (x), Jan Vincent Michiels (x), Catharina Fournau (x), Wed. N. Das, Joannes Vandenbosch (x), Francis Jubin (x), Joannes uyttebroeck, de vrouw van Peeter Delvau (x), in plaats van haar man die afwezig was), Henrick Gielis (x), Guillam Schoenssetters, Nicolaus Ruttens (x), Carolus Elshaut (x), Ant. Collard (x), Wed. Dominicus Gentil (x), Jean Joseph Hony, Jacobus Delvé, Hendrick Gielis, Henrick Goffin (x), Henrick Vandenbergh (x), Jan Geysegem (x), B. Calu, Wed. Sondervorst, G. Janssens, Joan Martinus Taverniers (x), Joannes Goodts, Guillam Vandenbempt (x), Joris Homblé (x), Thomas Nijs (x), Wed. Jacobus Brams (x), Anna Catharina Roelandts (x), Peeter Moes (x), Peeter Lambert Mievis, Jean Pierre Hony, Wed. Peeter Debrouck (x), Jaspas Varsinne (x), Wed. Denis Fustin (x), Guillam Tailleur (x), Guillam Vandenbergh (x), Wed. Herman Lambert (x), Jan Baptist Hans (x), Carolus Sondervorst (x), Jan Baptist Dedié (x), voor zijn moeder Wed. Dedié, Henrick Beetens, Jean Franquine (x), Everard Dumont (x), Jacobus Vervou (x),

der gedijsde protestatie, de selve voor Le-
 val noodighe te ratificeren, ende facten
 in die twee sachen aan te stellen, van
 welke des nominatie voorsachis, Deene
 verthelende voor den geheymen Raede
 van Zijne Hoogheijt tegen die tigh
 noemende Regiringe deser gemeijnte,
 en D'andere voor de Heeren Schepenen
 van Lijck tegens den gedijsden
 martinus Stockmaers. publicatum
 quod supra, signatum, s. H. Swaets
 Pastor Hougardiensis et Dee:

Concordantiam Actator
 J. Hubens totus in fidem
 1790

Den ondergeschreven Dinaer der
 vrijheijt en justitie Hogaerden heeft
 geverclustert en gattestert bij desen, dat
 hij die hier verstaende publicatie
 en advertentie op drij consecutive sondagen
 te weten den 14 en 20 auguste, en

Vin. Beetens, P. Vanex, Antonius Taverniers, Guillam Dupont, Lambert Groetaerts (x), Joannes Baptist Dekinder, (als geconstitueert van zijnen vaeder), Lambert Labours, H. Hoebancx (behorend tot de V Geslachten), Bern. Greog. Ruttens (x), H. Talemans (x), Lambert Van Hou (x), Petrus Dequin, Hend. Mertens (x), Peeter Vandenbempt (x), Stas Gaudin (x), L. Sannen, Barthol. Rems (x), Peeter Damsin, Ingelbertus Michiels (x), Joseph Gerard (x), Anne Marie Lebegge (als geconstitueert van haren man Bern. Vandermolten)(x), Guillam Vanmol (x), Wed. Sterckendries, Lambert Gielis, Michael Wauthie (x), Anna Margriet Bonjean (x), Georgius Smets (x), Peeter Goessens (x), Bernardus Van Spinagic (x), Carolus Vangrootven, Jacobus Calue, Hendrick Cleynen(x) H. Sterckendries, Guillam Sevenberghen (x), J. Kinnar (x), Jan Bapt. Lonnen(x), in naam van zijne moeder N. Lonnen, Jan Baptist Brasseur (x), Peeter Peeters (x), Gerard Vanmol (x), Jan Dotermon den jongen (x), Nicolaes Schoensetters (x).

Op 8 september verschenen nog volgende inwoners ter studie van Not. Hubens: Petrus Lebegge, Joannes Dekock, Jacobus Uyttebroeck (x), Henricus Lambrechts, Jacobus Delimon, Jean Baptist Collaert (x), Guillam Van Elderen (x), Anthoon Loos.

En de derde dag, op 9 september, kwam nog Machiel Weenen (x), opdagen

Uit deze Revocatie-akte valt zeer veel af te leiden.

Tientallen Hoegaardiërs, die de protestnota van mei hadden getekend, verschenen niet meer in september om deze zelfde akte te bekrachtigen en zouden zich later zelfs tegen Van Autgaerden keren.

Anderzijds werden er verschillende en niet alleen ongeletterden deerlijk beet genomen.

En ten slotte komen er namen in voor die zeer bedenkelijk zijn, terwijl er anderen twee of meer maal in herhaald worden.

KULTUUR KRANT

een uitgave van de

KULTUURKRING 't nieuwhuys

- een uitgave van de Kultuurkring 't Nieuwhuys
- bijvoegsel van Alpaidis nr. 70

ALPAIDIS in het jaar 1983

Alhoewel alle prijzen de hoogte ingaan, blijft het lidgeld voor het Museum 't Nieuwhuys voor 1983 hetzelfde en uw bijdrage voor het tijdschrift Alpaidis blijft dus ook ongewijzigd.

Nochtans zal ons tijdschrift in 1983 ZES bladzijden meer tekst brengen, om alzoo zijn trouwe leden nog meer te verwennen. Zoals U ziet zijn er in slechte tijden ook nog mogelijkheden om vooruit te gaan.

Onze dank aan al onze lezeressen en lezers.

Aanwinsten voor het museum in 1982

De Heer Dobbelaere uit Gent, Kwartiermeester bij de Belgische Zee-macht en lid van 't Nieuwhuys, schonk aan het Museum een prachtka-der met niet minder dan 18 marineknopen, om bijgezet te worden in de stand "L. Gasia" bij het Vast Patrimonium. Het Museumbestuur drukt aan de Heer Dobbelaere zijn oprechte dank uit.

Ook van de Melomanen van de Grote Gete kreeg het museum een kostbare relik, namelijk de oude harmonievlag van 1896 hen door Burg. Putzeys geschonken.

En tenslotte hernieuwden de V Geslachten hun toonkast der voorouders, met allerlei waardevolle voorwerpen.

Op zaterdag 12 feb. vertrok door S.O.S. Tienen een convoi levensmiddelen naar Polen.

Dadelijk sloot het Nieuwhuys-museum zich bij dit initiatief aan en leverde 15 kgr. muntkaramellen "Cesar", geschonken door de Heer Albert Guilluy, museumkonservator.

VTB NIEUWS

VTB NIEUWS

VTB NIEUWS

Elke avond zien we op de TV naar de weerberichten maar de informatie voor bruggen en wegen tijdens de winter is voor velen een raadsel.

Men spreekt van genummerde (of geletterde) weerfasen, maar wat betekenen ze eigenlijk? Ze zijn ook bedoeld voor de bouwsector.

Bruggen en Wegen

- Wintertype A : zacht weer.
- Wintertype B : normale wintertoestand zonder gevaar voor het verkeer.
- Wintertype C1 : 's morgens koud met kans op vorming van rijm- en ijzelplekken, kans op lichte sneeuwbuien.
- Wintertype C2 : rijm en ijzel 's morgens, kans op ijzel 's nachts.
- Wintertype D : beperkt gevaar voor het verkeer, aanvriezende mist, algemene ijzel, vorst op een wegdek.
- Wintertype E : wintertoestand van lange duur, sneeuw, gevaarlijk verkeer.

Bouwbedrijf

- Weerfase 0 : zeer zacht met temperaturen boven 5 graden.
- Weerfase 1 : gemiddelde temperatuur 3 graden, minima van 5 tot 0 graden, geen nachtvorst.
- Weerfase 2 : gemiddelde temperatuur tussen min 1 en plus 3 graden, minima van min 3 tot 0 graden, lichte nachtvorst.
- Weerfase 3 : gemiddelde temperatuur tussen min 5 en min 1, minima van min 7 tot min 3. Matige vorst.
- Weerfase 4 : gemiddelde temperatuur tussen min 10 en min 5, minima van min 12 tot min 7. Streng vorst.
- Weerfase 5 : gemiddelde beneden min 10 en minima min 12. Zeer streng vorst.

+°+°+°+°+°+°+

Mededeling

In het volgend nr. van Alpaidis beginnen we met een nieuwe reeks artikelen over Bost: nl, "Hoe Bost zelfstandige gemeente werd" met andere woorden, hoe Hoegaarden het gehucht Bost verloor.

Dit artikel werd samengesteld door M. Dodion en H. Van Nerum

+°+°+°+°+°+°+

RECHTZETTING

In Alpaidis nr.18 van 1970 verscheen het vervolg en het einde van "de geschiedenis over een studiebeurs".

Op blz. 11 van deze uitgave was er sprake van de toekenning der beurs aan Camille Etienne Stes uit Hoegaarden, zoon van Dr. Denis Stes en Louise Thitton.

Onlangs werden wij door Dr. Denis Stes, junior, die we hiervoor ten zeerste erkentelijk zijn, op de hoogte gebracht van de juiste toestand en het verloop der zaken.

Gelieve bijgevolg de tekst uit de lijnen 11 tot 23 aan te passen in volgende zin:

"Camille Etienne Stes behield de beurs tot in 1904 (en niet tot in 1909, gezien hij reeds in 1905 reeds het beroep van advocaat uitoefende). Nadien bleef deze beurs een vijftal jaren onuitgegeven.

Maar in 1909 daagden twee nieuwe kandidaten op, die elkaar de beurs betwistten.

Het waren Auguste Ferdinand Stes, (zoon van Dr. Stes en Flore Wiket), halfbroer van de vorige genothebber en Emile Moens, beiden uit Hoegaarden.

Dit gebeurde ten tijde dat de schoolstrijd hevig woedde en dat de liberalen en katholieken heftig tegenover elkaar in het harnas stonden.

Stes ging naar het gemeente college van Tienen, een liberale en vrijdenkende instelling, terwijl Moens er het katholiek college bezocht. Het bekomen van de studiebeurs werd dus een prestigezaak, de wet van de sterkste.

Vader Stes, verwoed liberaal en dokter te Hoegaarden, richtte zich tot zijn vriend Paul Raeymaeckers, bestendig liberaal afgevaardigde en advocaat te Tienen. Door diens invloed en tussenkomst bij de toenmalige liberaal getinte Provinciale Commissie (en niet door deze van de familie 't Serclaes), werd de fel betwiste studiebeurs in 1909 toegekend aan Auguste Ferdinand Stes, die haar behield tot 1916 (en niet tot 1921) om zijn studies te voltooien in het gemeente college van Tienen.

J A A R P R O G R A M M A 1983

Tentoonstellingen

- 26 maart - 17 april Schilderwerken van Mariette Peeters en
Lucienne Finoulst
vooropening zat. 26 maart om 17 uur.
- 28 mei - 19 juni Beeldhouwkunst uit Gobertange
vooropening zat. 28 mei om 17 uur.
- 25 juni - 28 aug. Tentoonstelling ingericht door 't museum
Thema nog te bepalen
- 03 sept. - 25 sept. Ertsen en mineralen door de universiteit
van Brussel.
vooropening zat. 3 sept. om 17 uur.
- 01 oct. - 23 oct. Schilderwerken van Meutermans
vooropening zat. 1 oct. om 17 uur.

In 1983 ontvangen we eveneens de 250.000ste museum bezoeker.

Vaste activiteiten van de BIERORDE

- 16 april Biertesten in het Parochiecentrum
Aanstelling nieuw lid in de Hoge Raad
Tot heden zijn er een 15 tal kandidaten voor de
bierproeven ingeschreven.
Aanvang 18.30 uur.
- 18 juni Ridderslag in het Parochiecentrum
Verkiezing van de Domicella 1983
- october datum later te bepalen verkiezing van de Bier-
keizer 1983 door de Domicellagilde